

II

Са посве ведрога неба мјесец је тананим предивом мјесечине разгонио мрклину ноћи и глуве сате, оно, када душа крене путевима снова и понесе све благодати љепоте низ матицу спокоја, али и тешко бреме уснулости која се, понекад, навали као камен, као мора на плећа па их савије и нагне према црној земљи, према тренутку свијести, према доживљеном страху и болу, према крику уснулог.

Тада се душа ућути, мисао замре, а тијело опусти и крене да мирно лебди широким пољима снова. Очи се склопе. Капци отежали спусте на зјене, а очињи вид досегне у стање безграничне ширине.

Стана, жена Несторова, утонула је одавно у мекоћу снова. Ушушкала се у сламарици напуњеној раженом сламом и с главом наслоњеном на јастук, изаткан од ћетенових нити, па путује дубином уснулости.

Тешки сеоски послови и обавезе домаћице, ратарке, супруге и мајке оборили су је уморну да клоне на простирку близу огњишта, гдје је било Несторово и њено ноћиште. Уморно тијело опустила под вуненом шареном тканицом. Кроз мало окно рама ушуњала се зрака мјесечине у собичак дрвењаре и својом свјетлошћу, нехајно, пала на лице горштакиње. Неосјетно, без додира, са сребрног вела, просипа блаженство по уснулом лицу. Завлачи се у сваку пору, подвлачи се испод праменова, већ бјелином прошаране косе која се извукла из плетеница, па се расипа по јастуку, око главе.

На овим планинским и горштачким просторима жена није само жена. Жена је супруга, мајка, домаћица кућепазитељка. Жена је често и „мушкарац“ и жена. Жена је стуб куће, домаћинства, анђео чувар. Тако је било вијековима, тако је сада и тако ће још дуго бити.

Стана је утонула у снове који су се лагано ширили њеном душом као магла у сумрак јесење вечери када притишће широка поља уз ријеку. Није чула завијање вукова, ни промукао глас совуљаге која је недалеко, са високог бора, парала ноћни склад. Њен уснули мир није ометало ни дисање заспалих синова на другом крају собе, нити тихи, усновљени уздах кћерке Марте, њихове мезимице.

У оне сате када мјесец лагано жури крају свог ходочасничког пута, а звијезда Даница се спрема да изрони из непрозирних дубина мрака и да својим појављивањем украси руб сомотног неба, тада душу, разумјели ко зна шта, обузме навала снова.

Љетни дан. Сунце је на највишој тачки свога пута и немилице зрачи топлином. Широка пољана Зобишта трепери од сунчеве врелине и својом јаром ствара привиђење. Полегли откоси траве суви шушкају под ногама. Стана сишла са Жеравичког брда, од куће, да покупи и упласти суво сијено. Имање големо, некада ни десет купилаца за један дан није могло да све савије и уради. Откуда она сама на овој Божијој њиви, на оволиком зирату, ни сама не зна? Зна да је сама, и да мора завршити посао, јер сутра је већ празник Огњена Марија, зато, не вриједи чекати. Обично у овим планинским предјелима на Огњену Марију зна ударити киша, поквасити откосе, а они суви. Када поцрне, неће их хтјети јести стока.

Засукала рукаве широке блузе, повисоко до изнад лаката, а мараму повезала испод потиљка, па јој праменови косе падају низ бјелину врата и по чврстим раменима. Сукња ширином и дужином прекрива чврсте бутине до преко кољена, а доље, на ногама опанци фа-